

nin artması sonucu yalnızca, cüzzam, chagas hastalığı ve onchocercosis sıklığında bir azalma beklenmektedir

Merak edenler için yukarıda sözü geçen tropik hastalıkları kısaca tanıtmak istiyoruz. Sıtma, enfekte dişi Anopheles sivrisineklerinin sokmasıyla insandan insana geçmekte, periyodik ateş, dalak büyümesi ve kansızlık yapmaktadır. Plasmodium adlı parazit, alyuvarların içinde yaşar ve çoğalarak onları parçalar. Bilharzia (şistosom) denen kan kurtçuğu, mesane veya bağırsak toplardamarları içinde yaşar. Dışkı ve idrarla dışarı atılan yumurtalar, salyangozlarda olgunlaştıktan sonra suya geçer ve kirli sularda yüzen veya yürüyen insanların derisinden içeri girer. Larvalar karaciğerin kapı toplardamarı (portal ven) içinde olgunlaşır. Erkek ve dişi kurtçuklar burada cinsel birleşme yapar; sonra mesane, ince veya kalın bağırsak toplardamarlarına göç ederler. Dişi buralara yumurtalarını bırakır. Yumurtalara karşı oluşan allerji, mesane, bağırsak, karaciğer ve akciğer hastalıklarına neden olur. Cüzzam, tüberküloz mikrobuna benzeyen bir mikrobun yaptığı kronik bir hastalıktır; en sık sinirleri, deriyi, gözü, gırtlığı, yutağı, burnu ve erbezlerini tutar. Deride yumrular, esmer ve hissiz lekeler ve yaralar, sinirlerde kalınlaşma ve felçler yapar. Boğaz ve burunda yaralar, gözde körlük oluşur. Mikrop genellikle solunum yoluyla çocuklukta alınır. Filariasis'de sivrisinekler, hasta bir insandan kan emerek aldıkları kurtçukları (mikrofilaria) bir diğer insana taşırlar. Erişkin kurtçuklar (dişi 8-9 cm x 0.2 mm) lenf damarlarında yaşayarak buraların tıkanmasına neden olur. Bunun sonucu olarak deri, fil derisi gibi kalınlaşır; en sık bacaklar, torbalar ve memelerde görülen bu duruma fileşme (elefantiasis) denir. İrmak körlüğü, ırmaklarda

çoğalan bir sinek türünün (simulium) ısırmasıyla bulaşır; kan emen bu sinek, Onchocerca volvulus larvalarını (mikrofilaria) insandan insana nakleder. Sineğin soktuğu yerde deride bir şişlik olur; bunun içinde erişkin kurtçuklar vardır. Kurtçuklar ölümler deride kaşıntı ve çirkinleştirici büzülmeler, gözde de körlük yapar. Dünyada 20-50 milyon insanda Onchocerca vardır ve bunların milyonda 0.3'ünde körlük olmuştur. Ancak Batı Afrika gibi enfeksiyonun en sık olduğu bölgelerin bazı yerlerinde 40 yaşın üstündekilerin %40'ından fazlası Onchocerca nedeniyle kör olmuştur. Körlüğün nedeni, Onchocerca kurtçuklarının kan yoluyla gelerek göze yerleşmesidir. Chagas hastalığı yalnız Güney ve Orta Amerika'da görülür; Trypanosoma cruzi denen kamçılı protozoa (tek hücreli hayvan)'nın kan emici triatomın böcekleriyle insandan insana geçmesi sonucudur. Parazit ağır bir kalp hastalığına ve yemek borusuyla kalın bağırsağın çok fazla genişlemesine neden olur. Chagas hastalığı, Güney Amerika'nın birçok ülkesinde en sık rastlanan kalp hastalığı nedenidir. Laysmanyozis, Leishmania denen kamçılı protozoa'ların, tatarcık (Amerika'da Lutzomyia sinekleri) sokmasıyla evcil veya yabancı hayvanlardan insanlara geçmesidir. L. tropica yaklaşık 1 yılda iyileşen "şark çıbanı" nedenidir. L. major, L. aethiopica ve bazı Yeni Dünya Laysmaniaları deride çok sayıda ve yıllarca süren yaralar yapar. L. donovani iç organları ve deriyi tutan kala-azar hastalığını meydana getirmektedir. L. braziliensis braziliensis Güney ve Orta Amerika'da espondia denen feci hastalığa yol açar; Deride yaralardan sonra burun kıkırdakları, ağız, boğaz ve gırtlak tahrip olur; hasta çok çirkinleşir. Afrika uykusu hastalığı çe-çe sineğinin ısırmasıyla bulaşır. Hastalığı, tripanosom denilen kamçılı tek hücreli hayvan yapmaktadır. Her yıl 10 000 ve 20 000 yeni olgu belirmede ve yılda yaklaşık 5 000 kişinin ölümüne neden olmaktadır. Hastalık beyin ve beyin zarları iltihabı yaparak titremelere, konuşma ve yürüme bozukluklarına ve en sonunda sürekli uyuklamalara neden olur (Recherche, Haziran 1993, s. 666).

Yeni Tip Ansiklopediler

Altı ciltlik bir ansiklopedik sözlük, değişik konuları işleyen on ciltlik bir ansiklopedi, bir seri videokaset ve bir CD-ROM diski. Fransa'da Hachette Livre tarafından satışa sunulan (yalnız kağıt bölümünün fiyatı 5970 frank) AXIS adlı bu yeni tip ansiklopedi, bugüne kadar Avrupa'da yayınlanan en

Yüzde şark çıbanı. Etkeni: Leishmania tropica. Bu çıban yaklaşık bir yılda iyileşerek yerinde derin bir yara izi bırakır.